

Motion

1984/85: 2420

Jan-Erik Wikström

Åtgärder för att stärka pluralism och demokrati i u-länder

Om de övergripande målen för svensk biståndspolitik råder stor politisk enighet. Till dessa mål hör att främja en demokratisk samhällsutveckling i u-länderna. Erfarenheten visar att också förutsättningarna för ekonomisk utveckling är bäst i stater där olika åsikter kan framföras öppet och där organisationer och företag av olika slag kan bildas och verka.

Det är därför väsentligt att aktiva insatser görs för att stärka pluralism och demokrati i u-länder. I många av dessa länder är den demokratiska infrastrukturen bristfällig. I en del fall har detta samband med att de politiska organisationer som bildades för frigörelseprocessen från tidigare kolonialmakter bibehållits som monolitiska enheter, trots att det yttre hotet inte längre finns kvar. I andra länder är krigsmakten den så gott som enda existerande organisationen med en relativt modern och effektiv uppbyggnad. I flera fall har också den traditionella maktstrukturen, dvs. ett generellt icke-ifrågasättande av traditionella värderingar och åsikter i kombination med bl. a. kvinnoförtryck och ett förlegat och auktoritärt utbildningsväsende — många gånger ett arv från kolonialtiden —, hållit tillbaka en demokratisk utveckling. Ofta förekommer ett växelspel mellan flera faktorer.

Utanför de etablerade maktstrukturerna saknas den mångfald av fria och frivilliga organisationer som vi är vana vid i Sverige. Bristen på sådana organisationer kan i sig sägas vara ett tecken på underutveckling. De organisationer som finns är ofta administrativt och ekonomiskt svaga, även i s. k. delvis utvecklade länder. Men de har möjlighet att utvecklas. Ett väsentligt element i en sådan utveckling är dock många gånger stöd utifrån. Det kan gälla organisationer som ungdoms-, kvinno-, fack- och konsumentorganisationer, miljögrupper, religiösa organisationer, självhjälpsorganisationer, hantverks- och företagarföreningar, "community development organizations" och politiska partier.

Sverige satsar redan biståndsmedel för att *via* svenska ideella organisationer stärka deras motsvarighet i u-länderna. Ett undantag utgör de politiska partierna. Andra organisationer som sällan får sådant stöd är ideella sammanslutningar i u-länderna som saknar en motsvarande syskonorganisation i Sverige. Det kan gälla reformistiskt präglade buddhiströrelser, fria forskningsgrupper, vissa kulturbaserade sammanslutningar och semipolitiska organisationer.

Däremot kan inte svenska biståndsmedel ges *direkt* till icke-statliga organisationer i u-länder. Inom de s. k. länderramarna är SIDA-bistånd till

privata organisationer knappast tänkbart, såvida inte det ges på uttrycklig begäran av mottagarlandets regering.

Erfarenheter från Västtyskland av oberoende stiftelser med viss anknytning till partier visar att stöd till frivilliga sammanslutningar och organisationer i u-länder kan lämnas om biståndsgivaren är en enskild icke-kommersiell organisation, även om medlen härstammar från en statlig källa i givarlandet. I sådana fall har vanligtvis det enda kravet från mottagarlandets regering varit, att projekten skall stå i samklang med mottagarlandets utvecklingsplaner.

Vi bör i Sverige pröva möjligheterna att på likartat sätt, t. ex. genom någon form av stiftelse eller stiftelser, med viss anknytning till riksdagspartierna öka förutsättningarna att bidra till en pluralistisk, demokratisk utveckling i tredje världen. Syftet skulle bl. a. vara att bidra till en demokratisk infrastruktur genom att:

- Stimulera en fri och oberoende debatt genom olika former av stöd till ideella organisationer och till utgivning av tidningar och tidskrifter.
- Stödja vidareutbildning av grupper som arbetar inom massmedier och dokumentation.
- Bidra till internutbildning, bl. a. ledarutbildning, inom och administrativ uppbyggnad av t. ex. ungdoms-, kvinno-, fack- och konsumentorganisationer, miljögrupper, religiösa organisationer, självhjälpsorganisationer, hantverks- och företagarföreningar, "community development organizations" och politiska partier.
- Underlätta forskning som bidrar till att formulera sådana organisationers målsättning, eller som bidrar till att utvärdera och utveckla organisationernas aktiviteter och projekt.
- Främja "civic education" och försök att medvetandegöra större skikt av befolkningen.

Syftet skulle alltså i första hand vara att nå människor och organisationer, som är väsentliga för opinionsbildningen och som kan utgöra katalysatorer för en utveckling i demokratisk riktning. Förutsättningarna för en fri åsiktsbildning skulle med de föreslagna åtgärderna stimuleras och stärkas. Åsiktsbildningen som sådan skulle däremot vara en sak för mottagarna.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer jag

att riksdagen begär att regeringen låter utreda förutsättningarna för att, t. ex. via stiftelser av det slag som nämns i motionen, stärka pluralism och demokrati i u-länder.

Stockholm den 25 januari 1985

JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp)